

Sieć Ekspertów ds. BHP, certyfikowanych przez CIOP-PIB

10 lat działalności Sieci Ekspertów ds. BHP

W roku 2004, w ramach działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach prowadzonych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy (CIOP-PIB), została utworzona Sieć Ekspertów ds. BHP (SE) certyfikowanych przez Instytut. Do Sieci należą profesjonalści, którzy stawiają sobie za cel wspieranie jak największej liczby przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich (MŚP), w rozwiązywaniu problemów związanych z bezpieczeństwem pracy.

Adresowanie działalności Sieci do MŚP wynika z dużego udziału tych przedsiębiorstw w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Polsce. Podobnie jak w pozostałych krajach Unii Europejskiej, stanowią one ok. 99% ogółu przedsiębiorstw (w tej grupie mikroprzedsiębiorstwa, czyli zatrudniające do 9 osób, stanowią ok. 95%), a pracujące w nich osoby stanowią ok. 60% ogółu zatrudnionych w całej polskiej gospodarce.

Dlatego też, zgodnie z priorytetami UE i polityką państwa polskiego, działania realizowane przez Instytut, w tym utworzenie Sieci Ekspertów ds. BHP, zmierzają do maksymalnego ułatwiania tej grupie przedsiębiorstw poprawy warunków pracy. Jest to o tyle istotne, że wyniki przeprowadzanych kontroli oraz badań w zakresie bezpieczeństwa pracy wskazują na niski poziom kultury bezpieczeństwa w tych przedsiębiorstwach. Do najczęściej podawanych przyczyn takiego stanu rzeczy ciągle należą:

- trudna sytuacja finansowa
- koszty związane z obowiązkami przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego i związanych z nią pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia oraz szkoleń w dziedzinie bhp
- niedostateczna znajomość przepisów prawa w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy
- marginalizowanie spraw związanych z bezpieczeństwem człowieka.

Co warto podkreślić, przedstawiciele tych firm często nie wiedzą, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a niejednokrotnie nie są nawet świadomi tego, że tej pomocy rzeczywiście potrzebują.

Geneza Sieci

Pomysł zorganizowania grupy ekspertów narodził się w Instytucie w wyniku analizy działalności różnych struktur sieciowych w Europie. Zauważono wtedy, że tam, gdzie takie struktury istniały, współpraca instytucji i firm była intensywniejsza i skuteczniejsza. Analiza podobnych sieci w krajach europejskich, rozpoczynając od Niemiec, Holandii i Francji już na wstępie wykazała, że w Europie niewiele jest krajów posiadających takie struktury, bardziej lub mniej sformalizowane. Do utworzenia polskiej SE zainspirował nas przede wszystkim niemiecki IAS (*Institut für Arbeits- und Sozialhygiene Stiftung*) w Karlsruhe. IAS działał jako fundacja prywatna i już wtedy miał ponad 70 centrów regionalnych, zatrudniających od 3 do 20 osób.

Rozpatrując celowość powstania Sieci, wzięto też pod uwagę dotychczasowe funkcjonowanie innej, istniejącej już przy Instytucie struktury sieciowej – Forum Liderów Bezpiecznej Pracy. Opinie na temat

idei utworzenia sieci eksperckiej zbierano podczas spotkań z przedstawicielami przedsiębiorstw należących do Forum Liderów, a także innymi osobami ściśle współpracującymi z Instytutem. Konsultacje te doprowadziły do sformułowania jednoznacznego wniosku, że z uwagi na olbrzymie rozproszenie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce struktura profesjonalistów pomagająca kształtować warunki pracy w MŚP jest potrzebna.

Określenie celów

Podstawowym celem działalności Sieci Ekspertów jest obsługa małych i średnich przedsiębiorstw w obszarze bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników oraz promocja najnowszych rozwiązań i wiedzy, służących poprawie warunków pracy. Cel ten jest realizowany poprzez bezpośrednią współpracę członków Sieci z przedsiębiorcami i wspieranie ich we wszelkich działaniach na rzecz bezpieczeństwa pracowników, często już na etapie powstawania firmy. Szczególnie ważne jest m.in. zapewnienie dostępu zarówno do informacji, jak i technicznych środków wspomagających działania na rzecz ochrony człowieka w środowisku pracy.

Jednocześnie, celem działalności Sieci jako struktury organizacyjnej działającej przy Instytucie, ale składającej się z osób od niego niezależnych, jest zarówno popularyzacja bezpieczeństwa pracy, jak i podnoszenie poziomu jego kultury w Polsce (m.in. za pomocą przedsięwzięć niekomercyjnych) oraz pozyskiwanie miarodajnych informacji o potrzebach rynku.

Trudne początki

Założeniem towarzyszącym tworzeniu tej grupy było m.in. takie rozmieszczenie terytorialne na terenie kraju usługodawców działających w obszarze bhp, aby możliwie skrócić drogę pomiędzy potrzebującym pomocy przedstawicielem MŚP, a instytucją/firmą mogącą tej pomocy udzielić.

Pierwsze lata realizacji zadania polegały na skompletowaniu pierwszej grupy eksperckiej. Promowano inicjatywę w mediach, podczas targów, konferencji i innych przedsięwzięć organizowanych przez CIOP-PIB. Efektem tych działań było utworzenie grupy 20 ekspertów po 3 latach od decyzji o realizacji idei. Jednocześnie postanowiono, że ze względu na potrzeby rynku, ale też z powodów organizacyjnych (ograniczona możliwość koordynowania działalności większej grupy osób), jak również prestiżowych, liczba ekspertów w skali kraju powinna wynosić 50 osób.

Od początku realizacji projektu kierowano się zasadą, aby do Sieci były przyjmowane osoby o odpowiednich kompetencjach, reprezentujące wszystkie regiony kraju. Oczywiście podstawowym warunkiem dotarcia przez te osoby do przedsiębiorstw z grupy MŚP było prowadzenie działalności gospodarczej, która to będzie umożliwiała. Sukces pierwszych lat realizacji projektu spowodował, że pojawiało się coraz więcej zgłoszeń i kandydatów. Niestety, ich liczba nie szła początkowo w parze z poziomem kompetencji, zdecydowana większość nie spełniała kryteriów. Wielu kandydatów posiadało np. zarejestrowaną działalność

gospodarczą w mieszkaniach prywatnych, co nie dawało możliwości pełnego korzystania z ich usług przez MŚP. Dlatego zdarzały się lata, kiedy do udziału w Sieci zgłaszało się nawet ponad sto osób, jednak w rezultacie analizy i audytów przyjmowano rocznie zaledwie kilka z nich.

Rozwój działalności

Szacuje się, że w ciągu niemal 10 lat działalności Sieci akces do udziału w niej zgłosiło ok. 300 osób z całej Polski.

Pomimo początkowych trudności zrealizowano założone cele i obecnie Sieć składa się z 50 ekspertów o wysokich kompetencjach i chęci do wspólnych działań na rzecz MŚP (rozkład terytorialny siedzib SE na rys.).

Formuła funkcjonowania Sieci zakłada ciągłe podnoszenie jakości usług świadczonych przez jej członków, skuteczność i profesjonalizm w kontaktach z MŚP oraz krótki czas reakcji na zgłoszone przez pracodawców zapotrzebowanie na informacje lub usługi. Dlatego kompetencje uczestników projektu jako osób, które wspierają pracodawców w realizacji kodeksowego obowiązku zapewnienia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, są ciągle podnoszone dzięki organizowaniu specjalnych seminariów szkoleniowych. Ich tematykę często ustalają sami eksperci, którzy na bieżąco zgłaszają potrzeby przedsiębiorstw. Często tematy spotkań wynikają też z analizy wiedzy ekspertów przeprowadzanej w formie testów kompetencyjnych.

Członkowie Sieci organizują także różne niekomercyjne przedsięwzięcia na rzecz MŚP, np. pikniki i inne akcje społeczne. Przykładem takich działań są organizowane w Małopolsce akcje promocyjne z udziałem policji. Eksperti angażują się w takie inicjatywy, stwarzając możliwość dodatkowego przeszkolenia kierowców nie tylko w zakresie pierwszej pomocy, ale również z problematyki bhp w miejscach pracy kierowców.

Na rzecz przedstawicieli MŚP prowadzone są też działania podczas targów. Podczas najważniejszych w Polsce targów związanych z bezpieczeństwem pracy (SAWO, Bezpieczeństwo Pracy w Przemśle), tradycyjnie już są organizowane – wspólnie z Instytutem – eksperckie punkty konsultacyjne, które cieszą się nieustannie zainteresowaniem, podobnie, jak konsultacje udzielane innymi drogami – telefoniczną, mailową i bezpośrednio w siedzibach (np. w 2012 r. eksperci udzieliли ponad 5,5 tys. konsultacji w skali kraju).

Bardzo ważnym adresatem akcji prowadzonych przez członków Sieci Ekspertów są dzieci i młodzież. Semina, konkursy i spotkania, prowadzone na dość dużą skalę, są organizowane zarówno wśród najmłodszych – w przedszkolach, jak i w gimnazjach i liceach.

Rys. Rozkład terytorialny siedzib Sieci Ekspertów ds. BHP na terenie Polski

Wszystkie takie działania stwarzają możliwość kontaktów zarówno z dziećmi – przyszłymi uczestnikami rynku pracy i potencjalnymi klientami, jak i z przedstawicielami władz lokalnych. Dzięki temu nawiązują się relacje sprzyjające rozwojowi kultury bezpieczeństwa. W regionach, w których Sieć jest aktywna, zagadnienia bhp zaczynają być nie tylko zauważane, ale wręcz popularne. Taka działalność ekspercka jest „wartością dodaną” projektu, ponieważ jego uczestnicy zostali zdopingowani do dodatkowych działań na rzecz społeczności lokalnej.

Podsumowanie

Analizując doświadczenia zebrane podczas 10 lat funkcjonowania Sieci można stwierdzić, że obraz polskiego rynku usług bhp nie napałwa optymizmem. Przeważają na nim firmy jednoosobowe, w których podnoszenie poziomu wiedzy i rozwój kompetencji zawodowych ogranicza się niejednokrotnie do lektury jednego tytułu branżowego i sporadycznego udziału w bezpłatnym seminarium. Dlatego tak ważne jest promowanie członków Sieci, którzy wyróżniają się poziomem kwalifikacji i wiedzy, umiejętnościami, motywacją i zaangażowaniem w prowadzenie działań służących kształtowaniu kultury bezpieczeństwa w społeczeństwie. Ta niewielka (w skali kraju) grupa osób obsługuje i wspiera niemal 3,5 tys. przedsiębiorstw, które zatrudniają ok. 140 tys. osób. Dlatego planowane jest dalsze koordynowanie działań Sieci, doskonalenie kompetencji i podnoszenie kwalifikacji jej członków. Utworzenie struktury Sieci Ekspertów do spraw BHP przekłada się na wzrost kompetencji nie tylko samych ekspertów, ale również wszystkich, którzy z nimi współpracują. Organizowane przez nich przedsięwzięcia stwarzają możliwość niekomercyjnego włączania się w regionalne działania na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw.

Sieć nie ma stałego składu, a coroczna ocena i przyznawanie certyfikatów mobilizuje do stałej aktywności. Kandydaci do Sieci muszą się więc liczyć z tym, że od tej „grupy szybkiego reagowania” oczekuje się czegoś więcej, niż wyłącznie wysokiego poziomu merytorycznego: aktywności, otwartości i zaangażowania społecznego. Dotarcie z informacją, szczególnie do tych najmniejszych firm, to bowiem ciągle jeszcze „praca u podstaw”.

Alfred Brzozowski
Centralny Instytut Ochrony Pracy
- Państwowy Instytut Badawczy

Publikacja opracowana w ramach zadania pn. „Rozwój działań w obszarze bezpieczeństwa pracy na rzecz MŚP z wykorzystaniem Sieci Ekspertów ds. BHP, certyfikowanych przez CIOP-PIB” programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”; etap II realizowany w latach 2011-2013, z wykorzystaniem wyników programu wieloletniego pn. „Dostosowywanie warunków pracy w Polsce do standardów Unii Europejskiej”.

